

- Kahramanların iç dünyası, tüm çıplaklığıyla esere yansır.
- Yazar dış dünyayı olduğu gibi değil, duyumsadığı gibi anlatır.
- Anlatımda bilinç akışı, iç çözümlene ve iç monolog teknikleri öne çıkar.
- Leyla Erbil, Sevgi Soysal, Sevim Burak, Mehmet Şeyda gibi yazarlar "kadın sorunu"na değinen yazarlardır.
- Sanayileşme ve şehirleşme ile değerlerin gittikçe kaybolması varoluşçuluk akımının Türk edebiyatında kendine bir karşılık bulmasına neden olmuştur.
- Demir Özlü, Ferit Edgü, Oğuz Atay ve Adnan Özyalçın'ın hikâyelerinde "varoluşçuluk akımı"nın etkisi görülür.
- 1960 sonrası edebiyatımızın diğer dönemlerden farklılaşan bir yanı da "dinî duyarlılığa sahip yazarların" ortaya çıkışıdır.
- Rasim Özdenören, İsmail Kılıoğlu, Durali Yılmaz, Mustafa Kutlu bu anlayışa sahip önemli yazarlardır.
- 1970'li yıllardan itibaren modern hikâyeye birlikte postmodern hikâyeler yazılmaya başlanmıştır.
- Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Nazlı Eray, Murathan Mungan, Latife Tekin, Bilge Karasu, Pınar Kür, Metin Kaçan, İhsan Oktay Anar, Murat Gülsoy, Sema Kaygusuz, Erendüz Atasü, Müge İplikçi, Küçük İskender gibi yazarlar hikâyelerinde "postmodernist" eğilimlere yer veren isimler arasında sayılabilir.
- Dönemin önemli diğer hikâyecilerden bazıları şunlardır: Bilge Karasu, Necati Tosuner, Ferit Edgü, Sevinç Çokum, Muzaffer İzgü, İnci Aral, Gülten Dayıoğlu, Pınar Kür, Nazlı Eray...

Örnek 3

- Eserlerde geleneksel anlatım ve yapı reddedilmiştir.
- Kişinin bunalımlarına ve toplumla çatışmalarına yer verilmiştir.
- İnsanın sade bir yapısının olduğu kabul edilerek yalnızca duygu yönü ele alınmıştır.

Bu cümleler "modernist hikâye" bakımından doğru-yanlış olarak değerlendirildiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) D - D - Y   B) Y - D - Y
C) Y - Y - D   D) D - Y - D

Aralık 2019

1107

Postmodernizm

- Postmodernizm 1960 sonrası Amerika'da ortaya çıkmış bir akımdır. Düşünce olarak mimaride, plastik sanatlarda ve yazın alanında etkili olmuştur.
- Postmodern edebiyat öz ve biçimde yeni bir bakış açılarını birlikte getirmiştir.
- Buna göre tür ayrımı ortadan kalkmıştır.
- Postmodern yapıtta okuyucu, okuduğu sırada metni yorumlama ve yeniden yazma durumuna geçer.
- Modernlikte yapıt anlamlılık taşımaktayken, postmodern yapıt söz söyleme sanatıyla (retorik) bezenmiştir.
- Dil oyunlarına geniş yer verme ve zaman-yer bütünlüğünden uzaklaşma görülür.
- Yapıtlarda yeni anlatım teknikleri bilinç akışı, iç çözümlene, iç monolog, gösterme, diyalog ve metinler arasılık yönteme başvurulmuştur.

Anlatma Tekniği

- Olayların ve durumların okuyucuya anlatıcı tarafından aktarıldığı tekniktir.
- Tahkiye tekniği olarak da bilinir.

Gösterme Tekniği

- Olayların okuyucuya doğrudan sunulduğu tekniktir.
- Anlatıcı; aradan çekilir, söylemek istediklerini kahramanlarını konuşturarak onlara söyler.

İç Konuşma

- Karakterlerin duygu ve düşüncelerinin bizzat karakter tarafından anlatıldığı tekniktir.
- Kahramanlar kendi kendine konuşur.

İç Çözümlene Tekniği

- Hâkim bakış açısıyla oluşur.
- Karakterin duygu ve düşünceleri okuyucuya anlatıcı tarafından anlatılır.

Bilinç Akışı

- Karakterin iç dünyasının tüm boyutlarıyla verildiği tekniktir.
- Duygu ve düşünceler hızlı ve düzensiz bir şekilde ortaya konur.
- Okuyucu, karakterin iç dünyasını kendisinden bizzat öğrenir.
- Anlatılar arasında mantıklı bir bağlantı yoktur.

107

Metinler Arasılık

- Bir metin içinde diğer metinlerle ya da müzik, resim ve dinsel alanlarla kurulan ilişkiye dayalıdır.
- Bir metin çeşitli metinlerin içinde kullanılmasıyla oluşur.
- Metinlerde arasılık oluşturulan iki teknik vardır: Postiş ve parodi.

Diyalog

- Kişilerin karşılıklı konuşmalarına dayanan tekniktir.
- Böylelikle karakterlerin birbirleriyle olan çatışmalarını ve düşüncelerini okuyucu anlayabilmektedir.

Özetleme Tekniği

- Roman ve hikâyelerde sıklıkla başvurulan tekniklerinden birisi de özetlemedir.
- Böylelikle olaylar dağılmadan ve tekrara düşmeden hikaye ilerlemiş olur.

Örnek 4

Anlatıcının araya girerek kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarmasına iç çözümleme denir. Romanlar ve hikâyelerde kullanılan bu teknik anlatıcının hakim bakış açısıyla kurulur.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde iç çözümleme tekniği kullanılmıştır?

- A) O sevgide zaman yoktu. Başlangıcını da bitişini de tam ayırt edememişti çünkü. Nasıl belli etmişti kendini, ne kadar sürmüştü; yıllar öncesinde, Halil'in ölümlüyle bitmiş miydi? Kafası bu kadar dumanlı olmasa, Tahsin'le kurmayı istediği bağın, gerçekte Halil'le yaşadığı türden bir bütünlük özleminden doğduğunu savunabilirdi.
- B) Şaziment Hanım çamaşırlarını asmış çekiliyorken Nilüfer seslenmişti: "Ellerinize sağlık. Ne kadar da temiz çamaşır yıkıyorsunuz öyle!" Sonra duraksayıp kadının yaklaşmasını sağlayacak sözü eklemişti: "Aslında ben pek anlamam ev işlerinden. Annem, çamaşır temizliğine pek özen gösterir. Sizin çamaşırları görse hayran olurdu."
- C) Denizin hemen kıyısında ama biraz yüksekte uzanan bir yolda yürüyordu. Toprak yer yer kaymıştı. Öyle kırsımlarda yol, insanın zorla geçebileceği bir patıkaya dönüşüyordu. Ufuku tümenden kapatan dalları yayılmış, büyük ve adını bilmediği bir ağaca kadar yürümesi gerekiyordu.
- D) Ankara – Konya yolu ötelerde vızır vızır işliyordu. Gece giderek koyulaşıyor yavaş yavaş gölün dalgalıklarını, sazlarını, mola vermiş kuşlarını saklıyordu. Salonda yumuşak ışıklar yakılmış olmalıydı. Komilerin yüzlerinde kasılmalar başlamıştı.

Aralık 2019

ÖRNEK:

Aşağıdaki parça Emine Işinsu tarafından yazılmış *Portakalcı İsmet Bey* adlı hikâyeden alınmıştır.

"Yoo," dedim, "yoo tombul çocuk uğramadı, ben İsmet Bey'in müşterisiyim!" "İyi," dedi, kaçtan alıyorsun?" Soruş tarzında vardı zaten bir bit yeniği, ona ne canım, kaçtan alırsam alayım; söyledim tabii, kahkahayı patlattı: "Ayol komşum, şimdi iki bin liraya portakal mı var, tombul çocuk bana bin beş yüz dedi, tabii pazarlık ettim, bin iki yüze aldım, seni aldatmış bu İsmet Bey!" O dakika, yer yarılrsa, yerin içine girsem razıydım... Çalışmayan kafam bir anda hesabı yaptı, kilo başına tam sekiz yüz lira kaybetmişim, hem de yirmi üç kilo! "Ama benimkiler de waşington, pek güzel." falan gibi bir şey söyledim, "Wasingtondan başka portakal mı var şimdi, benimkiler de waşington tabii..." dedi, "Sana bir kahve yapayım..." Çıktı odadan... yerimde duramadım, içimde bir sıkıntı.. onların evi caddeye bakar, pencereye yaklaşıp etrafa bir göz atayım dedim... Amanın işte orada, portakalcının küçük kamyoneti, direksiyona bizim İsmet Bey kurulmuş, yan pencerenin önünde duran Muharrem'le tombul bir oğlana karşı apartmanın bir dairesini işaret ediyor. Pencereyi açıp bağırsam mı, bir anda aklımdan geçerken, adam bastı gaza, sürüp kayboldu... Arkada biri tombul, biri sıkıca iki çocuk bıraktı. İkisinin de ellerinde iki koca torba portakal, gülüştüler galiba, itişip kakıştılar, sonra tombulu karşı apartmana girdi, Muharrem, İsmet Bey'in işaret ettiği apartmana doğru yürüdü.

AÇIKLAMA:

Yukarıdaki parçada kendi hâlinde, eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşayan bir kadının kapısına gelen bir satıcı tarafından aldatılışını anlatan hikâyeden alınmıştır. İnsanların iyi niyetini kötüye kullanan satıcının elindeki portakalları ahlaki olmayan bir şekilde satması ve sonunda müşterisinin güvenini kaybetmesi ahlaki bir sorun olarak ele alınmıştır. Hikâye "İyilikten maraz doğar." sözünü açıklayıcı niteliktedir.

BİYOGRAFİ

Emine Işinsu (1938-...)

Kars'ta doğdu. Ankara Kolejinin bitirdi. Yükseköğrenimini yarıda bıraktı. Gazetecilik yaptı. "Hisar" dergisinde yayımladığı şiir ve hikâyeleriyle tanındı. Hikâye, tiyatro ve roman türlerinde eserler verdi. *Küçük Dünya, Sancı, Cambaz* adlı romanları ile ödülleri aldı. Ödül kazanan ilk romanı *Küçük Dünya*'dan sonra yoğun bir şekilde romana yöneldi. Roman yazmanın dışında "Ayşe" adıyla annesinin çıkardığı kadın dergisini 1969'da, 1970'lerin önemli fikir ve sanat dergilerinden *Töre*'yi 1971- 1981 yılları arasında çıkardı. Kadın, Hisar, *Töre* ve Türk Edebiyatı dergileri başta olmak üzere birçok dergi ve gazetelerde yazıları yayınlandı. Yeni İstanbul ve Sabah gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

Eserleri

İki Nokta, Küçük Dünya, Azap Toprakları, Ak Topraklar, Tutsak, Sancı, Çiçekler Büyür, Cambaz, Cumhuriyet Türküsü, Kaf Dağı'nın Ardında, Alpaslan, Atlı Karınca...

Örnek 5

Aşağıdakilerden hangisi 1960 sonrası Türk hikayecilerinden değildir?

- A) Sabahattin Ali   B) Sevgi Soysal
C) Orhan Duru   D) Leyla Erbil

Aralık 2019

1980 Sonrası Türk Hikâyesi

- 1980'li yıllar Türkiye'de önemli siyasi ve toplumsal olayların yaşandığı bir dönemdir.
- Bu olayların sonuçları diğer alanları etkilediği gibi Türk hikâyeciliğini de derinden etkilemiştir.
- 1980 sonrası Türk hikâyeciliğinde bir taraftan gelenek devam ederken diğer taraftan yeni arayışlar görülür.
- Bu dönem hikâyesinde yazarlar ortak bir sanat anlayışıyla değil bireysel olarak hareket etmişlerdir.
- Bu dönemin belirgin özellikleri şunlardır:
  - ✓ Toplumsal konulardan çok bireysel konular işlenmiştir.
  - ✓ Hikâyelerde farklı kurgu teknikleri denenmeye başlanmıştır.
  - ✓ Yazarlar postmodernizmin anlatım imkânlarından yararlanmışlardır.
  - ✓ Hikâyelerde imgesel bir dil kullanılır.
  - ✓ Anlatımda "ben – yazar" anlatıcı öne çıkar.
  - ✓ Hikâyelerde bireyin toplumsal ilişkileri çevresinden soyutlanarak gösterilir.
- 1980'den önceki kuşaklardan gelen hikâye yazarlarının yanı sıra Murathan Mungan, Cemil Kavukçu, Özcan Karabulut, Jale Sancak, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Murat Yalçın, Yekta Kopan, Nalan Barbarosoğlu, Sema Kaygusuz, Müge İplikçi, Nazan Bekiroğlu, Hüseyin Su, Seyit Göktepe, Cemal Şakar gibi yeni yazarlar da dil ve anlatım biçimi, konu ve kurgu bakımından özgün eserler verirler.
- Mustafa Kutlu, hikâyelerinde tema olarak genellikle modernleşen Türkiye'deki toplumsal değişim ve dönüşüm sürecini ve bu sürecin bireyler üzerindeki etkilerini ele almıştır.

isabet

- Mustafa Kutlu'nun bu temayı ele aldığı eserlerinden biri de "Bu Böyledir" adlı hikâyesidir.
- Yazar, Süleyman adlı kahramanının ailesiyle birlikte gittiği lunapark üzerinden bu değişim ve dönüşüm sürecini anlatır.
- Mustafa Kutlu, "Bu Böyledir" adlı hikâyesinde bilinç akışı, iç konuşma (iç monolog), diyalog, metinlerarasılık, geriye dönüş, özetleme gibi modern/postmodern anlatım tekniklerinden yararlanarak çoklu anlam katmanları oluşturmuştur.
- Hikâyede yaşanan olayları hikâyenin ana kahramanı Süleyman Koç'un gözüyle anlatmayı tercih eder.
- Ana kahraman Süleyman'ın öğrencilik günleri, çocukluk, askerlik, dayısının dükkânında tezgâhtarlık ve evlilik günleri hikâyede lunapark sembolü ile bir gecelik olay zamanına, sığdırılır.
- Bunlar, Kutlu'nun kullandığı bilinç akışı ve iç konuşma yöntemi ile okura sezdirilir.
- Bilinç akışı tekniği, kahramanın zihninden geçenleri, olduğu gibi aktarma çabasıdır.
- Bu teknikte amaç bireyin iç dünyasında şekillenen duygu ve düşüncelerin doğal olarak yansıtılmasıdır.
- Yazar, Süleyman'ın hayatına ilişkin birtakım bilgileri içeren parça parça düşünceleri bilinç akışı tekniği ile sunar.
- Bu açıdan bakınca Kutlu'nun, çoğu zaman yarım bırakılmış cümleleri, çağrışımlarla okur zihninde bir bütün hâline gelir.
- Rastgele dizilmiş gibi görünen ifadeler okurun gayretiyle anlamsal bir düzene girer.
- İç konuşma okuyucuyu, kahramanın iç dünyasıyla karşı karşıya getiren bir yöntemdir.
- Yöntemin uygulandığı bölümlerde anlatıcının varlığı ortadan kalkar.
- Bu tekniğin kullanıldığı eserlerde dil, konuşma diline daha yakındır.
- Mustafa Kutlu, hikâyesinde dramatik, bilinç akışı ve iç konuşma tekniklerini kullanarak kişilerin fiziksel özelliklerini, iç dünyalarını, sosyal durumlarını ve kişisel özelliklerini tanıtmıştır.
- Kahramanların iç konuşmalarıyla kimi zaman modern hayat karşısında arada kalan insanlara yönelik ironik bir anlatım oluşturmuştur.
- Yazar, metinler arası ile "Atalım, vuralım, devirelim, kâm alalım dünyadan." cümlesiyle Nedim'in şiirindeki "Gülelim, oynayalım kâm alalım dünyadan" dizesine gönderme yapmıştır.

ÖRNEK:

(...)

Az sonra galiba dondurma alacağım. Kızım ile birlikte çarpışan otolara bineceğim. Zinnure bizi öteden kederle seyredecek. Lunaparkın civıltısı iğneleyip duracak zavallıyı. Ah Süleyman ah. Sen o duvarın üzerinden hiç inmeyecektin, Minareden yıldızları seyredecektin. Ehl-i tarik bir yorgancı ustası ne güzel. Dükkânın bir köşesinde itirler, fesleğenler. Ama bir yorgancı çırağının asfaltlara belenmiş sokaklarda, blok apartman önlerinde, minareleri görünmez olmuş şehirlerde esamesi mi okunur?

Bu çocuğu ziyan edeceksin Müzeyyen. Ya!... öyle ağabey, ne yaparsın. Gelsin benim mağazada çalışsın. Olur ağabey çalışsın...

Tahsilin ticarete yeri yok.

Yok ağabey.

Baksana memleketin zenginlerine. Bakıyorum ağabey...

Gelsin çalışsın. Hem çalışsın, hem okusun. Hafızlığını da arada tamamlayıversin. Yapar, yapar, zeki çocuk...

Kapının arkasında bir çift lâstik ayakkabı, Dışarıda yağmur. Cılız gövdeye bol gelen eşofmanlar. Toprak saha ıslanmış, meşin yuvarlak çamura bulanıp ağırlaşmış. Korner atıyorum, bütün gücümle vuruyorum topa. Yine de on sekizin üzerine düşüremiyorum.

BIYOGRAFI

Mustafa Kutlu (1947-...)

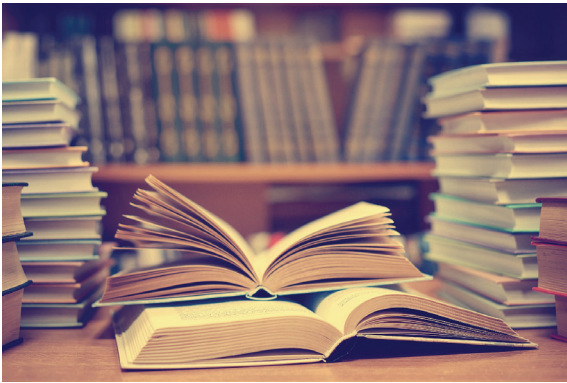
Cumhuriyet Dönemi yazarlarından. Erzincan'da doğdu. Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olduktan sonra çeşitli lise-lerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Birçok türde eser veren yazar, edebiyatımızda hikâyeleriyle tanındı. Bireyin iç dünyasını ayrıntılara önem vererek anlatan Kutlu, Anadolu insanının derinliğini modern çağa yönelik eleştirileriyle birlikte yansıttı. Gerçek hayatta yaşanan olay ve durumlardan hareketle "toplum sorunları" nı ele alır. Türk edebiyatında özellikle hikâye alanında Türk toplumunun yaşadığı toplumsal değişim ve dönüşümü konu edinerek önemli bir yere sahip oldu. Gelenekten ve modern/postmodern anlatım tekniklerinden yararlanır. "Uzun Hikâye" isimli eseri 2012 yılında Osman Sınav'ın yönetmenliğinde beyaz perdeye aktarılmış ve büyük ilgi görmüştür.

Eserleri:

Oradaki Adam, Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İçimizde, Bu Böyledir, Hüzün ve Tesadüf, Uzun Hikâye, Beyhude Ömrüm, Hayat Güzeldir, Şehir Mektupları...

Küçürek (Minimal) Hikâye

- Resim, sinema gibi sanat dallarında ortaya çıkan minimal yaklaşım, hikâye türünü etkilemiştir.
- Bu etkileşimin bir sonucu olarak 20. yüzyılın sonlarında küçürek hikâye ortaya çıkmıştır.
- Küçürek hikâye, hikâyenin bir alt türüdür.
- Küçürek hikâyeler, az sayıda kelimeyle yoğun anlamlar aktarma gücüne sahip olan sanatsal iletişim araçlarıdır.
- Küçürek hikâyenin üç önemli belirleyici özelliği vardır: Kısalık, yoğunluk ve birlik.
- Bu tür hikâyede anlam yoğunluğu, doku zenginliği ve biçim sıklığı dikkat çeker.
- Hikâyenin içeriksel ve nesnel ölçüleri, küçük boyutlara sahiptir.
- Yazar, okuyucu üzerinde sanatsal bir etki yaratmak ve bu etkiyi artırmak amacıyla hikâyenin içeriğinin boyutlarını kasıtlı olarak küçültür.
- Bu nedenle kelime eksiltme, zaman – mekân ayrıntılarını silme ve bir durumu minyatürleştirme küçürek hikâyelerin en çok yararlandığı anlatı unsurlarıdır.

ÖRNEK:

Aşağıda Ferit Edgü'nün "Adlar" adlı küçürek hikâyesi verilmiştir.

ADLAR

Sonunda, ben de babamın yaşına vardım.

Şimdi, onun, niçin insanlardan çok kuşlarla ilgilendiğini anlar gibiyim. Ne var ki benim ne kapanım var ne de öksüm; ne ağım var; ne de kafesim. Ne de kuşlarla ilgili bilgim, gözlemim, deneyimim.

Bu bahar günlerinde, her sabah, gün doğarken bahçedeki çama tüneyen bir kuş ötüyor. Ama ben, onun bir ispinoz mu, florya mı, iskete mi, saka mı yoksa bir bülbül mü olduğunu bilmiyorum.

Bana babamdan miras yalnızca adlar kaldı. Ne kanat, ne tüy, ne de kuş sesi.

İnsan olana bu kadarı da yeter, diyeceksin. Doğru. Eğer geçim derdi olmasaydı.

AÇIKLAMA:

Küçürek hikâyeler az sayıda kelimeyle oluşturulan, yoğun anlatıma sahip hikâyelerdir. Türk edebiyatında küçürek hikâyenin öncü isimlerinden Ferit Edgü, bu tür hikâyeleri "yalnızca bir ânın saptaması olan öykücükler" olarak niteler. Bu tür hikâyelerde ele alınan durumun en çarpıcı, en can alıcı noktası üzerinde durulur. Küçürek hikâyeler küçük hacimli olduğu için kişi, zaman, mekân gibi unsurları sınırlı bir şekilde yer alır. Kısalık, yoğunluk ve imgesel anlatım bu tür öykülerin en belirgin özellikleridir. Bu bakımdan dil ve anlatımı şiirseldir. Anlatımdan çok sezdirmeye dayanan bu hikâyeler çok anlamlı, çağrışıma açık metinlerdir.

BİYOGRAFİ

Ferit Edgü

Cumhuriyet Dönemi hikâyecilerindendir. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümünde başladığı eğitimini Paris'te sürdürdü. Yazar; hikâye, roman, şiir, deneme, biyografi gibi pek çok türde eser verdi. Eserlerinde genellikle, yaşadığı çevreyle uyum sağlayamayan bireyin sorunlarını işledi. Edebiyatla ilgili araştırma kitapları ve makaleleri ile büyük başarı kazandı. Gözlemlerinden ve yaşadıklarından yola çıkarak değişik dil ve anlatım biçimleri kullandı.

Eserleri

Kimse, O/Hakkari'de Bir Mevsim, Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı roman; *Yazmak Eylemi, Şimdi Saat Kaç? deneme; Kaçkınlar, Bozgun, Bir Gemide, Av, Çığlık, Doğu Öyküleri* hikâye türündeki eserlerinden bazılarıdır.

Dil Bilgisi

Kelimeler Arasındaki Anlam İlişkileri

Eş Anımlı Kelimeler

- ✓ Yazılışları farklı, anlamları aynı olan kelimelerdir.
- ✓ Bu tür kelimeler birbirlerinin yerini tutabilir.
- ✓ Eş anlamlı kelimelerin birisi genelde yabancı kökenlidir.
- ✓ Örneğin "kıymet – değer, cevap – yanıt, sene – yıl" eş anlamlı kelimelerdir.
- ✦ Bu prensipleri kendim koydum.
İlkeleri
- ✦ Kimse şerefini ayaklar altına almak istemez.
Onurunu

107

Kelimelerin eş anlamlılığı kullanıldığı cümleye göre değiştir.

- ✦ "Ak bulutlar gökyüzünü kapladı." cümlesinde "ak" kelimesi "beyaz" kelimesinin eş anlamlısıdır.
- "Benim alnım aktır." cümlesinde "ak" kelimesinin eş anlamlısı "beyaz" değil, "açık"tır.
- ✦ "Elinde kara kaplı bir defter vardı." cümlesinde "kara" kelimesi "siyah" kelimesinin eş anlamlısıdır.
- "Onlar kara gün dostudur." cümlesinde "kara" kelimesinin eş anlamlısı "siyah" değil, "kötü"dür.

Örnek 6

Hülya tepeler, hayal ağaçlar...

Durgun suda dinlenen yamaçlar...

Bu dizelerdeki altı çizili sözcükler arasındaki anlam ilişkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eş seslilik
- B) Eş anlamlılık
- C) Zıt anlamlılık
- D) Yakın anlamlılık

Aralık 2019

Yakın Anımlı Kelimeler

- ✓ Tek başlarına eş anlamlı olmayan ancak cümle içinde birbirinin anlamını verecek şekilde kullanılan kelimeler yakın anlamlıdır.
- ✓ Türkçe kelimeler arasında eş anlamlılık yoktur ancak yakın anlamlılık vardır.
- ✓ Eş anlamlı kelimeler tek başlarına da eş anlamlıdır; yakın anlamlı kelimeler tek başlarına aynı anlama gelmez, cümlede birbirinin anlamını verecek biçimde kullanılır.
- ✦ “Kırılmak” ve “darılmak” kelimeleri tek başına aynı anlama gelmez. Ancak “Ben ona kırıldım.” cümlesinde “kırılmak” kelimesi, “darılmak” anlamında kullanılmıştır.
- ✦ “Tutmak” kelimesi ile benimsemek kelimesi tek başlarına aynı anlama gelmez. Ancak “Ben bu fikri tuttum.” cümlesinde “tutmak” kelimesi “benimsemek” anlamında kullanılmıştır.

Zıt Anımlı Kelimeler

- ✓ Anlamca birbirine aykırı durumları anlatan sözcükler zıt (karşıt) anlamlıdır.
- ✓ “Siyah – beyaz, uzun – kısa, aşağı – yukarı, ileri – geri, var – yok, gelmek – gitmek” zıt anlamlı kelimelerdir.
- ✦ “İçerisi çok sıcaktı.” cümlesinde “sıcak” kelimesi “soğuk” kelimesinin karşıtı olarak kullanılmıştır.
- ✦ “Hastanız iyi görünüyör.” cümlesinde “iyi” kelimesi “kötü” kelimesinin karşıtı olarak kullanılmıştır.

107

- Kelimelerin olumsuzları karşıt sayılmaz.
- ✦ “O, çok çalışkandı.” cümlesindeki “çalışkan” kelimesinin olumsuzu “Çalışkan değildi.”, karşıtı “tembel”dir.
- Kelimelerin karşıt anlamlılığı kullanıldığı cümleye göre değişir.
- ✦ Gökyüzünü kara bulutlar kapladı.” cümlesinde “kara” kelimesinin karşıtı “beyaz”dır.
“O kara gün dostumuzdu.” cümlesinde “kara” sözcüğünün karşıtı “iyi”dir.

Örnek 7

Karanlık gecenin nazlı gelini

I

Ateş verir yandırırlar dilini

II

Kız, gelinler sana vurur elini

III

Karanlıkta büyük hünersin lamba

IV

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisinin zıt anlamlısı yoktur?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.

Aralık 2019

Eş Sesli Kelimeler

- ✓ Yazılışı ve okunuşu aynı olduğu hâlde anlamları farklı olan kelimelerdir.
- ✓ Bunlar yalın hâlde olabildikleri gibi ek almış hâlde de olabilirler.
- ✓ Bu kelimelerin anlamları arasında hiçbir ilgi yoktur.
- ✦ “Yolun kenarındaki otları ben yoldum.” cümlesinde “yol” kelimeleri eş seslidir (sesteş).
“Kırda, kır saçlı bir adama rastladık.” cümlesinde de “kır” kelimeleri sesteştir.

Örnek 8

Bu bir sırdır açamam ki hâlimi

I

Onun için sıkı tuttum dilimi

II

Sana doğru uzatınca elimi

III

Omuzdan aşağı kolum titriyor

IV

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisinin eş seslisi yoktur?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.

Aralık 2019

Nicel / Nitel Anlam

- ✓ Varlıkların sayılabilen, ölçülebilen tartılabilen durumlarını anlatan kelimeler "nicel" anlamlıdır.
- ✓ Sayı, derece, kesir, üleştirme, ağırlık, mesafe bildiren kelimeler nicel anlamlıdır.
- ✦ "Yüksek bir tepenin eteğinde mola verdik." cümlesinde yüksek sözcüğü
- ✦ "Önümüzde uzun, ince bir yol vardı." cümlesinde "uzun" ve "ince" sözcükleri mesafe bildirdiklerinden nicel anlamlıdır.
- ✦ "Bugün hava çok soğuktu." cümlesinde "çok" kelimesi miktar "soğuk" kelimesi derece ifade ettiğinden nicel anlamlıdır.
- ✓ Varlıkların sayılamayan, ölçülemeyen, tartılamayan durumlarını anlatan kelimeler "nitel" anlamlıdır.
- ✓ Bu kelimeler varlıkların niteliklerini anlatır; bu nitelikler, sayı ile ifade edilemez.
- ✓ Niteleme sıfatları ile durum zarfları nitel anlamlıdır.
- ✦ Çocuk kaygılı gözlerle bana bakıyordu." cümlesinde "kaygılı" kelimesi sayı ile ifade edilebilen bir durumu anlatmadığından nitel anlamlıdır.
- ✦ "Güzel gören, güzel düşünür." cümlesinde "güzel" kelimeleri sayı ile ifade edilebilen bir durumu anlatmadıklarından nitel anlamlıdır.

NOT

- Bazı kelimelerin nitel ve nicel anlamlılığı kullanıldığı cümleye göre değişebilir.
- ✦ Bu ilaç ona iyi geldi." cümlesinde nitel anlamlı olan "iyi" kelimesi, "Avrupa'da iyi para kazanmış." cümlesinde "çok" anlamında kullanıldığından nicel anlamlıdır.
- ✦ "Omuzunda ağır bir torba vardı." cümlesinde nicel anlamlı olan "ağır" kelimesi, "Bana ağır sözler söyledi." cümlesinde nitel anlamlıdır.

Örnek 9

Aşağıdakilerin hangisinde "büyük" sözcüğü nicel bir anlamda kullanılmıştır?

- A) Büyük ağaçların altında, köye doğru yürürdük.
- B) Bırak büyüklük sende kalsın, aldırma bunlara.
- C) Büyük adammışsın gerçekten, diyecek lafım yok sana.
- D) Büyük düşünen kişiler başarılı olur bu hayatta.

Temmuz 2019

1. I. Bütün gece bir damla uyumamış, nal seslerini sabırsızlıkla beklemişti. Sabaha doğru o dağ başının dondurucu ayazında, kapının önünde beklemeye başladı. Üç atlinin karaltısı iki yüz metre kadar aşağıdaki korudan kurtulunca kendini tutamayıp onlara doğru koştu.
- II. Deli Kurt, yakın mesafeden göğsüne ok yemiş savaşı gibi şöyle bir irkildi. Sonra kamaşan gözleriyle bir anda çevresini görmeyerek dehşete kapıldı. Bir eliyle gözlerini kapamak istedi, sonra elinde olmadan yılan sokmuşçasına fırlayıp ayağa kalktı.
- III. Ayak seslerinin uzaklaşmasını dinliyordum. Bir şimendifer düdüğü... Keskin, acı acı ötüyor. Hayatımda büyük bir devrin kapandığı, korkunç yarına ilk adımı attığım an. Felaketlerimin başladığı saniyeyi tanıyorum. Hiç aldanmam.

Numaralanmış parçaların hangilerinde hakim bakış açısı kullanılmıştır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

Aralık 2019

2. Yazın kavurucu sıcaklığında olup bitenleri izliyordu. Havada ateş böceği gibi bir şeylerin uçtuğunu fark etti. Bunu bir başkası, bir başkası daha ve nihayet ardı arkası kesilmeyen birçoğları takip etti. Kadın dalgın gözlerle birbirini kovalayan bu acayip böceklerin teker teker eriyişlerini seyretti.

Bu parçada aşağıdaki hikâye unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Kişi
B) Mekân
C) Olay
D) Zaman

Aralık 2019

3. 1940-1960 Cumhuriyet Dönemi'nde hikâye türünde farklı eğilimler görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde Sait Faik insan ve toplumu esas alan, Sabahattin
I II
Ali toplumcu gerçekçi, Ömer Seyfettin millî ve dinî
III
duyarlılıkları yansıtan ve Haldun Taner modernist
IV
hikâyeler yazmıştır.

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

Aralık 2019

4. **Aşağıdakilerden hangisi 1960 Sonrası Türk Hikâyecilerindendir?**

- A) Ahmet Rasim
B) Mehmet Rauf
C) Talip Apaydın
D) Muallim Naci

Temmuz 2019

5. **1980 sonrası Türk hikâyeciliğinde;**

- I. bireysel konulardan çok, toplumsal konular işlenmiştir.
II. hikâyelerde post modern tekniklerden yararlanılmıştır.
III. farklı kurgu teknikleri denenmiştir.
IV. imgesel bir dil kullanılmıştır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

Temmuz 2019

6. 1960 sonrası edebiyatımızın diğer dönemlerden farklılaşan bir yanı da dinî duyarlığa sahip yazarların ortaya çıkışıdır. - - - - , - - - - , - - - - bu anlayışa sahip önemli yazarlardır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Oğuz Atay
B) Rasim Özdenören
C) Mustafa Kutlu
D) Durali Yılmaz

Temmuz 2019

7. Kahramanın zihninden geçenleri, olduğu gibi aktarma çabasıdır. Bu teknikte amaç, bireyin iç dünyasında şekillenen duygu ve düşüncelerin doğal olarak yansıtılmasıdır. Örneğin yarım bırakılmış cümleler, rastgele dizilmiş gibi görünen ifadeler; çağrışımlarla okur zihninde bir bütün hâline gelir, anlamsal bir düzene girer.

Bu parçada sözü edilen anlatım tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Diyalog
B) Bilinç akışı
C) İç konuşma
D) Geriye dönüş

Aralık 2019

8. • Ele alınan durumun en çarpıcı noktası üzerinde durulur.
• Kişi, zaman ve mekân unsurlarına geniş yer verilir.
• Anlatım, her okuyanın aynı anlamı çıkaracağı şekildedir.

Bu cümleler “minimal hikâye” ile ilgili doğru-yanlış olarak değerlendirildiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Y – D – Y   B) Y – D – D
C) D – Y – D   D) D – Y – Y

Aralık 2019

9. **1980 sonrası Türk hikâyesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Ortak bir sanat anlayışı ile hareket edilmiştir.
B) Bireysel konular ağırlık kazanmıştır.
C) Postmodernizmin imkânlarından faydalanılmıştır.
D) Yeni arayışlarla farklı kurgu teknikleri denenmiştir.

Aralık 2019

10. **Aşağıdaki dörtlüklerin hangisinde zıt anlamlı sözcük kullanılmıştır?**

- A) Gel kız karşımda dursana
Şu benim halım bilsene
Zülfünden bir tel versene
Kokulayım gül yerine
- B) Elif kaşların çatar
Gamzesi sineme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar elif elif diye
- C) Ecelim yetişti yıldızım indi,
Dostlarım ağladı düşmanım güldü,
Yapılan kadirgan deryada kal,
Şu Malta'ya giden yollar elvedâ.
- D) Şahinim var, bazlarım var
Ördeğim var, kazlarım var
Yâre تنها sözlerim var
Diyemem ağyâre karşı

Temmuz 2019

11. Anlatıcı ve onun hâkim bakış açısıyla kurulur. Bu teknikte anlatıcı, karakterin zihnine rahatça nüfuz eder. Onun düşüncelerini “diye düşündü” şeklinde edilgenleştirerek anlatır. Ayrıca karakterin düşüncelerini davranışlarıyla aynı anda da verebilir. Bu teknikle karakterin iç dünyası hiçbir kaygı olmadan okuyucuya aktarılır.

Bu parçada romanda kullanılan anlatım tekniklerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Gösterme   B) Özetleme
C) İç çözümleme   D) Geriye dönüş

Temmuz 2019

12. I. Kahramanların psikolojileri tüm ayrıntılarıyla esere yansıtılır.
II. Dış dünya, yazar tarafından algılandığı gibi değil olduğu gibi anlatılır.
III. Anlatımda bilinç akışı, iç çözümleme ve iç monolog gibi teknikler kullanılır.

Numaralanmış cümlelerden hangileri bireyin iç dünyasını anlatmayı amaçlayan hikâyeler için söylenebilir?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve III   D) I, II ve III

Aralık 2019

13. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisi nicel anlamda kullanılmıştır?**

- A) Lisedeyken onunla yakın arkadaşlık, yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi.
B) Bu ağır yükü kaldıracak dermanı kalmamıştı zavallı adamın.
C) Bazen bu tepeye gelip bulutların birbiri ile olan muhteşem dansını izlerdim.
D) Köye yeni yaptığı evin etrafını güvenli olsun diye kalın duvarla çevirdi.

Temmuz 2019

14. **Aşağıdakilerden hangisi “1960 sonrası Türk Hikâyelerinde” işlenen konulardan değildir?**

- A) Savaş yıllarında çekilen sıkıntılar
B) Köyden kente göç
C) Gecekonularda yaşanan sıkıntılar
D) İşsizlikten kaynaklanan sorunlar

Nisan 2019

15. “Bir şey söyleyeceğim ama kızma, sinirlenme sakın! Sana gücendim sandın, değil mi? Ben sana gücenmedim, oğlum. Bir ana, evladına gücenir mi hiç? Fakat çok acıdım. Çünkü hâlin neydi oğlum? Bilsen ne hâldeydin? Aklın başında değildi. Âdeta deli gibiydin. Gençlikte insanın başına böyle şeyler gelebilir, bundan dolayı seni ayıplamak hatırımdan bile geçmez.” diyecek oldu. Ali Bey’in yüzü, müthiş bir tokat yemiş gibi kıpkırmızı kesildi.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleyici
B) Betimleyici
C) Tartışmacı
D) Açıklayıcı

Temmuz 2019

16. Ömür ki bir kurak çöl,
Onu tek bir güne böl,
Şeb-nem gibi doğ ve öl
Yıldızlı bir gecede.

Bu dizelerdeki altı çizili sözcükler arasındaki anlam ilişkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zıt anlamlılık
B) Eş anlamlılık
C) Yakın anlamlılık
D) Eş seslilik

Aralık 2019

17. • Hikâye
• Biçim
• Yanıt

Aşağıdakilerden hangisi bu sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı olamaz?

- A) Cevap
B) Öykü
C) Kanıt
D) Şekil

Temmuz 2019

18. Elinden hiç bırakmadığı kırmızı beyaz mendili ile yüzünü silerken acı acı gülümsedi ve göğüs geçirdi.

Altı çizili söz grubunun cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sert ve keskin bir biçimde
B) Çarpıcı, göz alıcı şekilde
C) Üzüntülü, dokunaklı olarak
D) Sıkıntısını, üzüntüsünü azaltarak

Aralık 2019

19. Ey karanlıklar içinde nur gibi parlayan mahzun yıldız! Ey Ayşe kız! Sen bu nefis Şaheseri nasıl
I II
meydana getirdin? Mektep, Üstat görmeden nasıl
III
en büyük Fransız ressamı olan Vato ile imtihan
IV
meydanına girdin ve aynı şeref mevkiini kazandın?

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangilerinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili yazım yanlışı vardır?

- A) I ve II
B) II ve III
C) III ve IV
D) IV ve V

Aralık 2019

20. Hatıralar ( ) özleyişler ve üzüntüler ( ) Onların insafsız ısrarı ile sen ( ) küçücük sen nasıl boğuştu ( )

Bu parçada ayrıçla gösterilen yerlerden herhangi birine aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi getirilemez?

- A) (,) B) (.) C) (?) D) (...)

Aralık 2019